

XXIX. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

9. svibnja 2024.

osmi (VIII.) razred

zaporka

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednica Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

„Jer knjiga ta, što držiš je u ruci,
Samo je dio mene koji spava.
I ko je čita u život je budi.
Probudi me, i bit ću tvoja java.”

Dobriša Cesarić, pjesnik

1. Napiši imena i nazive poštujući pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova i pritom pazi da budu u odgovarajućemu obliku.

U povodu 500. obljetnice Marulićeve smrti 5. siječnja 1524. godine _____
(VLADA

_____ odlučila je 2024. proglasiti _____
REPUBLIKE HRVATSKE) (GODINA

_____. U čast Maruliću održava se znanstveni skup
MARKA MARULIĆA)

(POVIJEST HRVATSKOGA JEZIKA I DIGITALNO DOBA – O 500. OBLJETNICI

_____. Premijerno će biti izvedena
SMRTI MARKA MARULIĆA)

_____ praiizvedena na _____
(OPERA JUDITA) (46. FESTIVAL

_____ 2000. godine na _____
SPLITSKO LJETO) (SPLITSKI NARODNI TRG)

_____.

6	

U zadatcima od 2. do 28. odgovore napiši na crte.

2. Dopuni tekst cjelovitim nazivima filoloških škola.

Od pedesetih godina pa sve do kraja 19. stoljeća traje razdoblje koje je obilježeno postojanjem pojedinih filoloških škola.

Predstavnici _____ nazvani su ahavcima zbog uporabe nastavka *-ah* u genitivu množine.

_____ nastala je u krugu oko Frana Kurelca, a u pogledu jezika zalagala se za vrlo zastarjele oblike, odnosno za veliku arhaičnost jezika.

Za štokavsku ikavicu kao osnovicu hrvatskoga književnog jezika zalagala se _____.

3	

3. Dopuni rečenicu tako da tvrdnja bude točna.

Janko Drašković tražio je da se narodni jezik uvede kao službeni u Hrvatskoj.

Njegova _____ *iliti Razgovor darovan gospodi poklisarom*
(ime djela)

tiskana je u Karlovcu na _____ narječju i prvi je politički spis.
(naziv narječja)

2	

4. Dopuni tvrdnju.

književnost

im. ž. (G književnosti, I književnošću/književnosti) 1. umjetnost riječi 2. umjetnička djela oblikovana riječima, ukupnost pisanih umjetničkih djela [hrvatska ~; ~ za djecu; narodna ~]; sin. (*literatura*) ◇ ~ **na mreži** književni tekst u obliku računalnoga zapisa; *usmena* ~ književnost koja se prenosi usmenom predajom

Osnovna riječ koja se u kakvom jezičnom priručniku objašnjava, opisuje ili definira zove se lema ili _____.

1	

6	

5. Ispiši dvije pravopisno netočne riječi u točnome obliku.

Galeb je klikćući sletio na pješčani puteljak pored drvene stračare. Momčić je prošao pored njega i nestao u obučarskoj radionici. Ubrzo je šmrćući izašao i ugledao dječaka u čučućem položaju.

2	

6. Izdvoji tri imenice izrečene u množini i napiši ih u jednini.

Hladni srsi prošli su mojim udovima kad sam pročitao u knjizi da se kamenje kotrlja s obronka te planine. I vrsi su zadrhtali. Ni prstenje, o kojemu su svi pričali, nije uspjelo promijeniti što je bilo neizbježno.

3	

7. Upiši sljedeće pravopisne znakove (kosa crta, navodnici, polunavodnici, upitnik, točka, zarez, izostavnik, dvotočka) tako da rečenica bude točna.

- a) Imenica *knjigòveža* znači obrtnik koji se bavi uvezivanjem knjiga
- b) Književnik je rekao Žao mi je i nastavio Nisam ga spomenuo
- c) Je I došao na druženje s novopečenim dobitnicima nagrade
- d) U šk g 2023 2024 osvojio je 79 90 bodova i 1 mjesto u županiji

4	

9	

8. Upiši zarez ispred veznika *nego* u dvijema rečenicama u kojima ga treba pisati.

- a) Draže mi je pročitati knjigu ☐ nego pogledati film.
- b) Nije mu književni uzor ☐ nego je protivnik i neprijatelj.
- c) Knjige nije ostavila Marija ☐ nego ih je Ana zaboravila.
- d) Lakše je čitati romane ☐ nego ih pisati.

2	

9. Napiši u kojoj se gramatičkoj kategoriji apozicija ne slaže s imenicom koju dopunjuje.

Dodeš li u grad Split, sigurno ćeš otići na plažu Bačvice s koje se vidi Šolta, otok na kojemu je don Dujam Balistrić imao kuću i u kojoj je dio svojega života proveo Marko Marulić. Boraveći nekoliko godina u naselju Nečujam, intenzivno je pisao.

a) plaža Bačvice

b) otok Šolta

2	

10. Izdvoji iz svake rečenice jednu riječ koja nije pravopisno točna i napiši je točno.

- a) Njegov će roman prvijenac „Mjesečeva mijena” biti objavljen sljedećega mjeseca uz Vijesnik.
- b) Posjekao je brijestak nakon izlijeva bijesa što mu je prouzročila tjelesna ozljeda.
- c) Ocienskim listićem promijenilo se štošta – izmijenjeni su smjerovi i odsjeci na fakultetu.
- d) Primjetili su da će u novoj pripovijetki „Treći kolosijek” autorica govoriti o promjenjivosti svijeta, vjernosti i utjecaju okoline.

4	

8	

11. Ispiši zadane zamjenice.

Ako tko god dođe, uputite ga prema dvorani za sastanke. Tko god došao, dobro je došao. Autorica, čiji sam roman pročitao, ni za što na svijetu ne bi tako nešto učinila.

Zamjenica:

a) koja upućuje na negovornu osobu

b) koja znači 'netko'

c) koja ima ulogu vezničke riječi

3	

12. Odredi padež imeničkim atributima. Kratice (N, G, D, A, V, L, I) napiši iznad riječi.

Pročitajte kratko izvješće o dodijeljenim nagradama dječjega festivala, a ostale

zanimljive podatke potražite na dostupnim portalima županije.

3	

13. Napiši glagole u oblicima zadanim u zagradama.

_____ (*zamisliti*, imperativ 2. l. mn.) da A. G. Matoš

_____ (*doputovati*, prezent 3. l. jd.) u sadašnjost! Kako

_____ (*reagirati*, kondicional prvi 3. l. jd.) na današnji

svijet? Mnoge svoje suvremenike oštro _____

(*kritizirati*, imperfekt 3. l. jd.) i, iako _____ u svojim djelima _____

(*spajati*, pluskvamperfekt 3. l. jd.) tradiciju i modernitet, vrlo vjerojatno _____

_____ (*ne prihvatiti*, kondicional prvi 3. l. jd.) današnje izume.

6	

14. Prepiši rečenice zamjenjujući naglašene oblike zamjenica nenaglašenim.

Uz sebe uvijek nosi Marulićevu *Juditu*.

Pred njega su donijeli Marulićevu *Juditu*.

Nju smatraše Juditinim gradom.

3	

15. Odredi istaknutim riječima rod i broj.

Njegove orgulje krase korice toga romana.

Njezina kola nisu spomenuta u tome romanu.

Moraju raditi sami, sve ide preko **njihovih** leđa.

3	

16. Napiši infinitiv istaknutim glagolima.

Dijete se **crveni** otkad je učitelj ušao u knjižnicu.

Knjižničar **crveni** korice dotrajalih knjiga.

2	

17. Napiši glagolski pridjev trpni istaknutih glagola u muškom rodu jednine.

Marta **boji** staru škrinju.

Marta **broji** knjige iz škrinje.

2	

18. Ispiši objekte iz rečenice prema načinu izricanja.

Za njih kažu da bi mogli biti nagrađeni jer su postigli izvrsne rezultate na jednom od najzahtjevnijih natjecanja ove školske godine.

- a) **izravni objekt** _____
b) **prijedložni objekt** _____
c) **objektna surečenica** _____

3	

19. Imenuj dvije glasovne promjene provedene u istaknutim riječima.

Piščeva misao malenim koracima stvara književno djelo. U početcima stvaranja uvijek je najteže, no ubrzo livada postaje ležaj **maslačcima**, a rijeke i potočići ogledala stablima. Onaj tko želi mijenjati postojeći svijet riječima, daje nam priliku da naše misli budu opušteno. Piscu nije najvažniji **novčani** interes, već želja svijet učiniti ljepšim.

maslačcima _____, _____
novčani _____, _____

4	

20. Dopuni rečenice odgovarajućim oblicima posvojnih pridjeva nastalih od imena u zagradama.

Kip Marka Marulića bio je osvijetljen na otvaranju Festivala svjetla na kojemu su sudjelovali _____ (*Baška*), _____ (*Novi Vinodolski*) i _____ (*Rab*) učenici.

3	

21. Označi naglasak podebljanim riječima.

Zelene se krošnje moga zavičaja.

Zelene listove okupala je jutarnja rosa.

2	

22. Odredi vrstu zadanim surečenicama. Dovoljno je napisati, primjerice, mjesna.

a) Prostor za književne susrete bit će čiji su i dosad bili.

b) Bio je na promociji kako bi ga bolje upoznao.

c) S obzirom na to da voli pisati, dajte mu priliku.

d) Kad bismo došli prije, dobili bismo bolje mjesto.

e) Prihvatili smo prijedlog da ga pozovemo u školu.

5	

23. Promotri rečenicu i riješi zadatke.

Ako doslovno prevedeš tekst, dobit ćeš loš prijevod.

a) Odredi vrstu zavisne surečenice.

b) Preoblikuj zadanu rečenicu glagolskim prilogom.

c) Odredi vremenski odnos glagolskih radnji.

3	

24. Pročitaj tekst pa prepisi što se traži.

Neki pisci svako jutro u osam sati odlaze u radnu sobu, zatvaraju vrata, pišu. Imaju klasično radno vrijeme. Katkad pišu i duže, ali nikad ne pišu kraće. Važna je disciplina. Kažu da je život pisaca neuredan i lijep. Hrpe olovaka, nered u glavi i na radnome stolu. No, razlikujemo se. Neki pisci pišu nekoliko djela odjednom. Impresivno, ne mislite li? Za pisca nema ništa gore od zaboravljene ideje ili stiha! Pisci vole promatrati. Dok drugi razgovaraju, oni budno prate druge ljude.

Prepiši rečenicu koja je:

- suprotna rečenica

- jednostavna rečenica s imenskim predikatom

- neoglagoljena rečenica

- rečenični niz

- vremenska rečenica

- objektna rečenica

6	

25. Zamijeni podcrtane riječi hrvatskima riječima istoga ili sličnoga značenja.

Na linku (_____) jedne internetske (_____) stranice pronašla sam opis destinacije (_____). Akcent (_____) je bio na turističkim atrakcijama (_____).

5	

26. Izdvoji iz teksta dva pleonazma.

Javno je objavljeno da će se održati znanstveni skup *Povijest hrvatskoga jezika i digitalno doba – o 500. obljetnici smrti Marka Marulića*. Skup će se 21. i 22. studenoga 2024. održati u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, u dvorani *Judita* Multimedijalnoga centra *Croatrium*. Unaprijed su isplanirane tematske cjeline skupa.

2	

27. Napiši značenje istaknutih frazema. Značenje pronađi među ponuđenima.

(*lažne suze, iskrene suze, suze sreće; obmanuti koga, kupiti naslijepo, dobro zaraditi*)

Neće ti pomoći ni krokodilske suze!

Vidi njega, prodao je rog za svijeću!

2	

28. Oblikuj smislenu rečenicu koja uz predikat i subjekt sadržava samo zadane rečenične dijelove.

Učitelj je odredio.

a) izravni objekt dopunjen imeničkim atributom i priložna oznaka namjere

Promocija je otkazana.

b) subjekt dopunjen pridjevnim atributom i priložna oznaka uzroka

2	

U zadacima od 29. do 35. zaokruži slovo uz točan odgovor.

29. Koja je od sljedećih tvrdnja točna o *Baromićevu brevijaru*?

- a) Latinični je spomenik pismenosti.
- b) Hrvatska je glagoljična inkunabula.
- c) Tiskan je u Senju 1493. godine.
- d) Najstarija je hrvatska inkunabula i hrvatski prvotisak.

1	

30. Koje je od sljedećih djela pisano latinicom?

- a) *Petrisov zbornik*
- b) *Korčulanski lekcionar*
- c) *Tabla za dicu*
- d) *Novakov misal*

1	

31. U kojoj je od sljedećih rečenica podcrtani atribut u ženskome rodu?

- a) Promatrao je ljude na sestrinu predavanju.
- b) Čvrstim zagrljajem htio je umiriti maičin bol.
- c) Potom je čitala ulomke iz bratova putopisa.
- d) Brat je dijelio očevu radost zbog njezine slave.

1	

32. U kojoj je od sljedećih rečenica upotrijebljen gnomski prezent?

- a) Tko čita knjige, dulje živi.
- b) Koga to čujem da čita?
- c) Od sutra čitam samo romane.
- d) Trenutačno čitam baš dobru knjigu!

1	

33. Koje je značenje istaknute riječi?

Stignu iz grada i pismo od tetke, koja odgovori da će me rado primiti na stan i koštu, pa majka odmah počne da mi šije novo rublje.

(prema: Vladimir Nazor, *Voda*)

- a) odmor
- b) piće
- c) hrana
- d) zabava

1	

34. Koje je značenje riječi *lektura*?

- a) priređivanje, ispravljanje, dotjerivanje rukopisa prije objavljivanja
- b) ispravljanje tiskarskih pogrešaka u tekstu prije njegova objavljivanja
- c) djelomično skraćivanje ili potpuna zabrana različitih djela u medijima
- d) pravopisno i gramatičko ispravljanje i uređivanje autorskoga rukopisa

1	

O SPELEOLOGIJI

Ako se namjeravate baviti speleologijom, upozoravaju stručnjaci, budite odgovorni, ovladajte potrebnim vještinama speleologije, redovito odlazite u speleološke objekte i uvježbavajte tehnike samospašavanja da bi bavljenje speleologijom bilo što sigurnije. Osim najave matičnoj speleološkoj udruzi recite svojoj obitelji ili prijateljima u koji speleološki objekt odlazite, gdje se nalazi i koliko se namjeravate zadržati kako bi oni u slučaju da se ne vratite u predviđeno vrijeme mogli upozoriti Hrvatsku gorsku službu spašavanja radi pružanje prve pomoći na nepristupačnim područjima.

Speleologija je skup aktivnosti kojima je glavni cilj istraživanje podzemnih krških fenomena: špilja, jama, ponora, kaverni i dr.

Riječ *speleologija* potječe od starogrčkih riječi *spelaion* (prirodna podzemna šupljina) i *logos* (znanost).

Zapamtite riječi Stipe Božića, hrvatskoga alpinista putopisca i redatelja, koji se spustio u Lukinu jamu 1395 m pod zemljom, da postoje stvari koje možete naučiti samo iskustvom.

Najstariji zapis o nekoj špilji u Hrvatskoj nalazi se u crkvenome spisu iz 1096. godine. To je zapis o špilji na otoku Ugljanu. Prva je opisana špilja Špilja Šipun u Cavtatu, a opisao ju je dubrovački vlastelin Jakov Sorkočević 1580. kao Cavtatsku špilju.

Dragutin Hirc 1905. g. prvi je u Hrvatskoj upotrijebio izraz *špiljarstvo*.

Izraz *speleologija* i izvedenice prvi je upotrijebio geolog Dragutin Gorjanović-Kramberger 1912. g. u *Vjesniku geološkog povjerenstva za Hrvatsku i Sloveniju*.

Danas u Hrvatskoj djeluje četrdesetak speleoloških udruga pod okriljem Hrvatskoga speleološkog saveza i Hrvatskoga planinarskog saveza – Komisije za speleologiju.

Preporuka je da pri odabiru speleološkoga objekta vodite računa o psihofizičkoj pripremljenosti i tehničkoj osposobljenosti. Upoznajte se s hidrološkim značajkama objekta i pratite vremensku prognozu, npr. u proljeće i jesen, kad su najobilnije oborine, nemojte ići u ponore ili polupotopljene speleološke objekte.

Kretanje u podzemlju prilagodite najsporijemu članu skupine. Vodite računa o tome da uvijek imate osnovnu LED rasvjetu, rezervnu LED rasvjetu i dovoljnu količinu baterija. Ako ste ostali bez svjetla, nemojte se kretati, već čekajte nekoga iz

skupine da osvijetli prostor. U špilji je životno opasno biti sam. Uvijek sa sobom nosite nožić i potkapu, a kod duljih boravaka rezervnu odjeću, rukavice i čarape.

Kako bi se izbjegle životno opasne situacije, u speleološke objekte, posebno većih dimenzija, trebaju ići zajedno najmanje tri osobe. Ako se jedna unesreći, druga ostaje s njom, a treća odlazi po pomoć. Nosite standardnu speleološku odjeću (PVC kombinezone, isključivo sintetičko rublje te čarape od flisa ili ronilačku obuću i gumene rukavice) jer omogućuje ugodniji, duži i sigurniji boravak. Uz standardnu osobnu speleološku opremu (speleološki pojas, sprave za penjanje, sprava za spuštanje...) nosite i kacigu, astrofoliju, prvi zavoj i nekoliko flastera.

Vodite računa o tome da se pothlađivanje (hipotermija) u speleološkim objektima događa uvijek i da je vrlo važno kvalitetno utopli se i/ili unesrećenu ili iscrpljenu osobu dok čekate. Hipotermija je smrtno opasna. Ako morate čekati dulje vrijeme u podzemlju, sjednite na transportnu vreću ili na nešto što će izolirati tijelo od podloge; ako imate plinsko kuhalo, upalite ga i zaogrните se astrofolijom.

Prema: <https://www.hgss.hr/savjeti/speleologija/>;

<https://www.npkrka.hr/hr/prirodna-bastina/geologija/podzemni-svijet-krsa/podzemni-svijet-krsa-speleologija/>

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora u 35., 36. i 37. zadatku.

35. Što je za vrijeme zajedničkoga kratkog boravka u iznimno velikoj špilji najopasnije za člana skupine speleologa sastavljene i opremljene prema pravilima i preporukama u tekstu?

- a) ako poštuje sva pravila i preporuke, ali slučajno u slabo pristupačnome dijelu špilje izgubi LED svjetiljku
- b) ako poštuje sva pravila i preporuke, ali slučajno u slabo pristupačnome dijelu špilje izgubi rezervnu odjeću
- c) ako poštuje sva pravila i preporuke, ali se slučajno u udaljenome nepristupačnom dijelu špilje nađe sam
- d) ako poštuje sva pravila i preporuke, ali ne predvidi pad temperature u slabo pristupačnome dijelu špilje

1	

36. Što od sljedećega autor smatra najvažnijim preduvjetom za uspješno i sigurno bavljenje speleologijom?

- a) ovladavanje speleološkim tehnikama
- b) nošenje dodatne speleološke odjeće
- c) poznavanje vremenske prognoze
- d) oprezno kretanje speleološkim objektima

1	

37. Koja je namjena polaznoga teksta?

- a) privući čitatelje da se bave speleologijom
- b) poučiti čitatelje o tome kako pametno istraživati špilje
- c) dokazati da se u špiljama često događaju nesreće
- d) objasniti kako što bolje upoznati špilje Hrvatske

1	

3	

Odgovore na pitanja u 38. i 39. zadatku upiši na praznu crtu.

38. Kako bi, doslovno prevedeno, bio naziv za *speleologiju*?

1	

39. Koje su dvije krovne organizacije speleološkim udrugama u Republici Hrvatskoj?

_____, _____

2	

3	